

ת"פ 59525/06/15 - מדינת ישראל נגד חיה סרגוסי

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 59525-06-15 מדינת ישראל נ' סרגוסי
בפני כבוד השופטת חנה מרים לומפ
מאשימה
נגד
נאשמת על ידי ב"כ עו"ד רועי בראונר
מדינת ישראל
חיה סרגוסי

החלטה

לפניי בקשת הנאשמת הגב' חיה סרגוסי (להלן: "המבקשת") להורות למדינה (להלן: "המשיבה") לשלם לה פיצוי בגין הוצאות הגנתה, זאת מכוח סעיף 80 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "החוק").

העובדות הצריכות לעניין

1. נגד המבקשת הוגש כתב אישום המייחס לה עבירה של מכירת משקה משכר לקטין, עבירה לפי סעיף 193א(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").
2. על פי עובדות כתב האישום, ביום 6.5.15 בשעה 21:02 או בסמוך לכך, בחנות "בני תורה" שברחוב הרב טייבי חי בירושלים, ספקה הנאשמת לקטין נ.ש (להלן: "הקטין") משקה משכר. הנאשמת מכרה לקטין בקבוק יין אדום, מבלי שביררה קודם לכן את גילו וזהותו.
3. בתיק זה התקיימו ארבעה דיונים, שלושה בנוכחות הנאשמת וב"כ, שבמהלכם ב"כ הצדדים בקשו לדחות את הדיון, על מנת שהמאשימה תבדוק את פרטי הקטין וכן תציג את תמונתו. למרות הדחיות החוזרות והנשנות לא היו בידי המשיבה הפרטים המהותיים המהווים את יסודות העבירה, כמו תאריך לידתו של הקטין, פרטים נוספים עליו ותמונתו מיום האירוע. כך שחומר חקירה חיוני לא הועבר לידי ב"כ המבקשת.
4. על כן, בדיון שנערך לפניי ביום 20.4.16, הוריתי על ביטול כתב האישום, לאחר שקבעתי כי לא היו בידי המשיבה הפרטים המהותיים המהווים את יסודות העבירה, שכן לא מצוין גילו של הקטין בכתב האישום, מכאן שכתב האישום איננו מגלה עבירה. בעקבות כך, הוגשה הבקשה דנן.

טענות ב"כ הצדדים

5. עתירת המבקשת נסמכת על שתי העילות המעוגנות בסעיף 80 לחוק העונשין. האחת- שלא היה יסוד להאשמה בעניינה של המבקשת, והשנייה- קיומן של נסיבות אחרות המצדיקות את מתן הפיצוי.
6. **אשר לעילה הראשונה-** טען ב"כ המבקשת שכתב האישום "אינו מגלה אשמה" נוכח העובדה כי כתב האישום מייחס למבקשת ביצוע עבירה של מכירת משקה משכר לקטין, אולם מבלי לפרט את תאריך לידתו של הרוכש, כך שלא כל יסודות העבירה התקיימו, ולמרות זאת בחרה המאשימה להגיש את כתב האישום ומיותר לציין כי על מנת להרשיע אדם בביצוע עבירה יש להוכיח את כל יסודות העבירה. עוד הוסיף ב"כ

המבקשת כי מידע זה אף אינו נמצא בחומר החקירה, כך שכתב האישום הוגש מבלי שברשות המאשימה ראיות של ממש שהרוכש הוא קטין ועל כן לא קיים סיכוי סביר להרשעת הנאשמת.

7. **אשר לעילה השנייה** - טענותיו של ב"כ המבקשת נסמכות על נסיבות הקשורות להליך המשפטי, התנהלות המשיבה אשר לא פעלה לבחון את טענות המבקשת, כבר מיד לאחר הדיון הראשון ולפעול לביטול כתב האישום, משום שאיננו מגלה עבירה, וכי אין בחומר החקירה ראיות להוכחת העבירה, ועל אף זאת המשיכה בהליכים נגד המבקשת במשך חמישה חודשים, בידעה כי אין בידה ראיות נגד המבקשת, תוך שהיא מנסה לבצע השלמות חקירה תוך כדי ההליך, דבר שהצריך את התייצבות ב"כ המבקשת, המבקשת ובעלה, אשר הגיע לתמוך בה וזאת בשלושה מועדים שונים.

8. לאור האמור, טען ב"כ המבקשת, כי יש להורות על פסיקת פיצוי בשיעור המקסימאלי הקבוע בתקנות סדר הדין הפלילי (פיצויים בשל מעצר או מאסר), התשמ"ב-1982.

9. ב"כ המשיבה לא השיבה לטענותיו של ב"כ המבקשת עד ליום כתיבת החלטה זו, על אף שלבקשתה ניתנו לה שתי אורכות להגשת תשובתה, וכן קבעתי כי אם לא תוגש תשובה עד ליום 12.9.16 תינתן החלטה ללא תגובה.

דין והכרעה

10. סעיף 80 לחוק העונשין קובע כי:

"משפט שנפתח שלא על דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982, בסכום שייראה לבית המשפט....."

11. מלשון הסעיף עולה כי על נאשם לעבור שלוש משוכות על מנת שיזכה בפיצוי:

א. זיכוי או ביטול כתב האישום.

ב. הוכחת קיומה של אחת משתי עילות הזכאות הנזכרות בסעיף 80 לחוק העונשין, קרי, העדר יסוד לאשמה או נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי.

ג. בית המשפט מצא כי יש לפסוק הוצאות.

12. במקרה דנן עסקינן בנאשמת שכתב האישום נגדה בוטל, ולפיכך עברה המבקשת את המשוכה הראשונה הנזכרת לעיל. תנאי זה הכרחי אך לא מספיק לזכות בפיצויים ויש לבחון את השאלה האם מתקיימת אחת משתי העילות, היינו: האם היה יסוד לאשמה שבגינה הוגש כתב האישום נגד המבקשת, או אם קיימות נסיבות אחרות המצדיקות מתן פיצוי למבקשת.

היעדר יסוד להאשמה

13. על מנת שניתן יהא לומר כי לא היה יסוד להאשמת המבקשת, יש לבחון האם היה בחומר החקירה, אשר עמד לנגד עיני המאשימה עובר להגשת כתב האישום, כדי לשכנעה כי קיים סיכוי סביר להרשעתו בבית המשפט. ר' למשל בג"צ 2534/97 ח"כ ייב ואח' נ' פרקליטת המדינה ואח', פ"ד נא(3)(1) שם קבע בית המשפט, בין היתר, את הדברים כדלקמן:

כתב-אישום אמור להיות מוגש באותם מקרים שבהם משוכנע התובע כי קיים סיכוי סביר להרשעה... את המסקנה כי קיים סיכוי סביר להרשעה, בידי התובע לקבל על-פי בחינה כפולה של חומר הראיות הגולמי והערכת סיכויי ההרשעה על פיו....

בית המשפט בוחן את השאלה אם מתוך מכלול חומר החקירה ניתן יהיה לשלוף בסוף ההליך השיפוטי תשתית עובדתית מרשיעה... מכל אלה יוצר לעצמו בית המשפט תמונה כוללת באשר לפוטנציאל הראייתי הטמון בחומר החקירה, כלומר, אם קיים סיכוי סביר שמחומר חקירה זה תצמחנה בסוף המשפט ראיות אשר תבססנה את אשמת הנאשם... (שם, עמ' 12-13)

על הטוען להתקיימות עילה זו להוכיח אי סבירות קיצונית בהעמדתו לדין ואין די בכך כי הנאשם יצא זכאי בדין:

"על בית המשפט לבדוק את שיקול-דעתה של התביעה עובר להגשת כתב האישום נגד אותו נאשם, ורק אם ימצא שמלכתחילה לא היה מקום להעמיד את הנאשם לדין, או מפני שהעובדות הנטענות אינן מהוות עבירה מבחינה משפטית, או מפני שהיה ברור מראש שחומר הראיות שבידי התביעה לא יספיק להשגת הרשעה בפלילים, יהיה מקום לפסוק הוצאות ופיצוי לנאשם על-פי סעיף 80(א) הנ"ל (ר' 1524/93 בנימין מיכאלשווילי נ' מדינת ישראל פ"ד מח(2) 650, 654).

בהקשר זה צוין עוד בע"פ 4466/98 דבש נ' מ"י פ"ד נו(3) 73, 89 כך:

"ניתן לומר כי לא היה יסוד להאשמה במקום שהמעשה אינו עולה כלל כדי היותו עבירה, או במקום - והוא השכיח - שאין תשתית ראיות ראויה...יש לבחון באורח אובייקטיבי "אם חומר החקירה שהיה בפני התביעה עובר להגשת כתב-האישום היה מעלה אצל תובע סביר ציפייה כי יש בו ראיות לכאורה לבסס ההרשעה"... כך הוא כאשר "לא היה לאל ידי התביעה הכללית, מלכתחילה, להוכיח בוודאות סבירה" פרטים מרכזיים באישום...עוד נאמר, כי יש מקום לבחון, לאחר מעשה, אם הזיכוי היה צפוי מראש..."

ובע"פ 5097/10 בוגנים נ' מ"י (פורסם בנבו 15.1.13), בסקרו את ההלכה הנוהגת ציין בית המשפט כי:

"הנה כי כן, על מנת להיכנס לקטגוריה של העילה הראשונה המצדיקה פיצוי והחזר הוצאות, יש צורך להוכיח כי כתב האישום הוגש מבלי שהיה לו בסיס כלשהו, או שהיסוד להאשמה היה רעוע ביותר...מדובר איפוא בסיטואציות חריגות של זדון, חוסר תום לב, רשלנות חמורה ביותר, או אי סבירות מהותית ובולטת ... בהכרעו בנושא זה - בית המשפט יתן דעתו לכלל הנסיבות, לרבות אלו הנוגעות: לחקירה, להתנהלות התביעה ולהליך המשפטי עצמו. בית המשפט יתחשב בהקשר לקיומה של העילה האמורה, גם באופן זיכוי של המבקש במשפט, לשלב בו זוכה ולהנמקות שניתנו בהחלטות לעצור את הנאשם עד תום ההליכים נגדו ובהארכות המעצר שניתנו לגביו. מטבע הדברים התממשות עילה זו צפוי להיות נדיר (לפחות יש לקוות שאכן זה הוא המצב)".

14. בהעדר תגובה מטעם המשיבה אין לי אלא את שטען ב"כ המבקשת כי מחומר החקירה המצוי בידיו עולה, כי בנקודת הזמן בה נבחנת התקיימות העילה, היינו קודם להגשת כתב האישום, לא הייתה בידי המשיבה תשתית ראייתית אשר יש בה כדי לקבוע כי היה יסוד סביר להאשמת הנאשם. שכן, לדבריו מחומר החקירה לא עלה שום פרט הנוגע לזהות הקטין- תאריך הלידה, צילום או תיעוד אחר שלו, מהם ניתן להבין כי אכן הרוכש היה קטין. מכאן אני למדה שמידע זה לא היה בחומר החקירה או שהמאשימה לא סיפקה לב"כ המבקשת חומר חקירה זה על אף בקשותיו החוזרות והנשנות.

15. הנה כי כן, במקרה הנדון החלטת המשיבה להגיש את כתב האישום לא התבססה על מסכת ראייתית מוצקה, אשר היה בה לכל הפחות כדי לגבש סיכוי סביר להרשעה.

16. הלכך, אני סבורה כי מדובר במקרה בו נהגה המשיבה ברשלנות ובאופן בלתי סביר.

נסיבות אחרות המצדיקות את מתן הפיצוי

17. אף בהתקיים יסוד להאשמה, יש לבחון האם אין נסיבות אחרות המצדיקות את מתן הפיצוי והוצאות ההגנה. העילה בדבר נסיבות אחרות המצדיקות את מתן הפיצוי מתאפיינת בעמימות, ונועדה היא להקנות לבית המשפט שיקול דעת רחב להגדיר מהן הנסיבות בהן ראוי להורות על מתן פיצוי לנאשם שזוכה (ר' ע"פ 700/00 מאיר טוויל נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(4), 450). הפסיקה חילקה עילה זו לשלושה סוגים של נסיבות: "נסיבות שעניינן הליכי משפט בכללם; אופי זיכוי של הנאשם ונסיבותיו האישיות של הנאשם (נסיבות חיצוניות למשפט)" (ר' ע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3), 73, 118), אולם רשימת שיקולים זו איננה רשימה סגורה ושומה על בית המשפט לבחון כל מקרה ומקרה בהתאם לנסיבותיו הוא, תוך עריכת האיזון הראוי בין הנזק שנגרם לנאשם בעקבות ההליך הפלילי מול האינטרס הציבורי באכיפת החוק.

18. על השיקולים אותם על בית המשפט לשקול בבואו לבחון עשיית שימוש בעילה זו עמד בית המשפט בע"פ 7826/96 רייש נ' מ"י פ"ד נא(1), 481, 498-499:

"על יסוד פסקי-הדין שדנו בסעיף 80, ועל רקע התכלית של סעיף זה, ניתן לציין שיקולים אחדים, שיש בהם כדי לסייע בידי בית-המשפט להחליט בכל מקרה אם התקיימו "נסיבות אחרות", המצדיקות תשלום הוצאות ופיצוי לפי הסעיף. להלן רשימה של שיקולים כאלה: האם החקירה נפתחה והאישום הוגש בתום-לב, או שמא הנאשם נפל קורבן לעלילת שווא או לשיקולים זרים; האם החקירה נוהלה באופן ראוי, כגון: האם טענת אליבי של הנאשם נבדקה כנדרש והאם נערכה חקירה לעדים שנדרש לחקור אותם; האם התביעה נוהלה באופן שהכביד על הנאשם ללא הצדקה, וכתוצאה נגרמו לו הוצאות יתרות או מעצרו התמשך מעבר לנדרש; האם המשפט התארך יתר על המידה, ללא הצדקה, בעוד הנאשם נתון במעצר, ובלי שניתן לייחס את התארכות המשפט לנאשם עצמו; האם הנאשם ניסה לשבש את מהלך החקירה או המשפט; האם התברר בדיעבד, ואף שמלכתחילה היה יסוד להאשמה, כי לא היה מקום להגיש את כתב-האישום, בשל שיקולים מיוחדים הנוגעים לנאשם, לעניין הציבורי או לנסיבות אחרות; האם בית-המשפט זיכה את הנאשם מחמת הספק, בשל היעדר ראיות מספיקות או בשל פגם דיוני בניהול המשפט, או שבית-המשפט קבע בצורה פסקנית כי הנאשם לא ביצע עבירה.

רשימת השיקולים אינה סגורה ואינה מחייבת. היא פועל יוצא של נסיבות המקרה...."

19. בעניין הנדון, אני סבורה כי ראוי היה לחזור מכתב האישום מיד שנודע על החוסר הראייתי בתיק או לחילופין לנקוט פעולות חקירה רלוונטיות בדחיפות, ולא להמשיך בהליכים נגד המבקשת במשך חמישה חודשים נוספים, מבלי שנעשה דבר, למרות שלוש ישיבות שהתקיימו בעניינה.

סיכום של דברים

20. לאור כל האמור לעיל, אני מקבלת את בקשתה של המבקשת לפיצוי מאוצר המדינה בהתאם לסעיף 80 לחוק העונשין.

שיפוי בשל הוצאות הגנתה של הנאשמת:

21. תקנה 9 לתקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר) התשמ"ב-1982 קובעת כי:

(א) הסכום המרבי לתשלום הוצאות הגנתו של עצור או של נאשם לפי סעיף 32(א) לחוק סדר הדין הפלילי או לפי סעיף 80 לחוק העונשין יהיה כמפורט בתוספת.

(ב) נוכח בית המשפט שבנסיבות העניין מן הצדק לקבוע לעצור או לנאשם תשלום הוצאות בעד שכר טרחת עורך דין גבוה מזה שנקבע בפריט המתאים בתוספת, רשאי הוא לקבוע סכום גבוה יותר בשיעור שלא יעלה על חמישים אחוזים מהסכום הקבוע באותו פריט.

(ג) פסק בית המשפט שכר טרחת עורך דין לפי תקנה זו ייוסף לסכום שנפסק כאמור סכום השווה למס ערך מוסף החל עליו ודינו של סכום שהוסף כאמור כדין שכר טרחה שנפסק."

22. לצורך ניהול ההליכים בעניינו נזקקה הנאשמת לשכור שירותיו של סניגור. הסכום המרבי לתשלום הוצאות הגנתה של הנאשמת הוא כקבוע בתוספת לתקנות. בתוספת לתקנות נקבע כי בגין שכר טרחה של עורך דין עבור לימוד התיק, עבודת הכנה וישיבה ראשונה עומד על סך של ₪ 2,294 וכן בגין כל ישיבה נוספת שכר הטרחה הוא ₪ 688.

23. בעניינו התקיימו 3 ישיבות בהשתתפותו של ב"כ המבקשת מכאן שהסכום המרבי בהתאם לס' 9(א) לתקנות עומד על סך ₪ 3,670.

24. בנוסף לאמור לעיל, בהתאם לתקנה 9(ב) לתקנות הרי שמצאתי כי להוצאות ההגנה שנקבעו לעיל יש להוסיף כדי 50% מהוצאותיה של המבקשת כקבוע בתוספת לתקנות ובסה"כ ₪ 1,835. לפיכך, יועמד הסכום הכולל בגין הוצאות הנאשמת על סך כולל של ₪ 5,505.

25. אשר על כן תשלם המשיבה למבקשת סכום כולל של : ₪ 5,505. הסכום האמור יועבר על ידי המשיבה לבא כוחה של המבקשת תוך 30 ימים מיום קבלת ההחלטה על ידי הצדדים וישא הפרשי הצמדה וריבית וכן בתוספת מע"מ כחוק החל מיום קבלת ההחלטה ועד מועד התשלום בפועל.

26. יוער ויודגש כי הזכות לפיצוי לפי סעיף זה אינה שוללת מנאשמת לתבוע את נזקיה מכוח העילות הנזיקיות הכלליות, על דרך של הגשת תובענה אזרחית נגד המדינה, ובלבד שעילות אלה מתקיימות בעניינו. ע"א

4699/10, 4584/10 מדינת ישראל נ' שובר [פורסם בנבו, 4.12.2012].

מזכירות בית המשפט תעביר את החלטתי לצדדים.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים תוך 45 יום מהיום.

ניתנה היום, ד' אלול תשע"ה, 18 ספטמבר 2016, בהעדר הצדדים.